UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Senectus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Murus aheneus. *Horat.*

Hic murus aheneus eſto:
Nil conſcire ſibi, nulla pal eſcere culpa.

Vſurpatur pro certo & immutabili animi decreto, ſchemate nimirum prouerbiali.

¶ EMBLEMA.

In Senatum boni Principis.
Dialogiſmus.
Emblema CXLIV. Andr. Alciat.

Effigies manibus truncæ ante altaria diuum
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctiq; Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant, ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribus ve ſinant,
Cæcus at eſt Princeps, quod ſolis auribus, abſq;
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

Vide Magiſtratus, Princeps.

Senectus.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOL.

SEnectus, Græce γῆρας,ατος τὸ. & γέρων,οντος,ὁ, ſenex, & γηράσκω, ſeneſco dicitur. Hebr. *Zikenah, Pſ.*71.9. *Zekunim,* dies omnes Senectutis, *Gon.*37.3. *Zoken,* Senium, *Geneſ.*48.10. *Zekana,* vetula *Zaken,* Senex. Item vir qui publico fungitur officio: Senator, à verbo, *Zaken,* Senuit, conſenuit, ſenex fuit. Barba etiam *Zakan,* dicitur, quæ ſenes viros decet.

Eſt autem ſenectus, occaſus vitæ. *ſecund. Cic. in Topicis.*

Senectus eſt vltima ætas durans aliquando tantum, quantum omnes aliæ ætates. *ſecund. B. Th. 4. ſent. diſt. 43. art. 3.*

Senex dicitur quaſi ſeminex, hoc eſt, ſemimortuus, quod acta maiore ætatis ſuæ parte iam morti propinquior ſit. Nam ſenex mortem ſignificat. Siſenna, *Quoniam neq; mea nex, neq; interceſſio poſſe videtur illorum dementem reprimere audaciam* Hinc deducitur neco: quod eſt interficio. A ſene ſenectus, ſenecta, & ſenium veniunt eiuſdem fere ſignificationis. A ſene ſenatus dicitur quod & locum ſignificat, in quo ſenatores conueniunt, & ipſos ſenatores. A ſenator ſenatorius deducitur, vt ſenatoria maieſtas.

¶ BIBLICI LOCI.

Seniorum vocabulum, non tam ætatis, quam dignitatis eſt, & eos deſignat, qui abiecto nonnunquam epitheto, potiſſimum in nouo teſtamento, dicuntur Seniores populi, penes quos, Sacerdotibus & ſcribis ſelectis adiunctis, erant iudicia: quæ Hebræi Græco vocabulo *Sanhedrin,* id eſt, συνέδριον vocant, vt ii plane ſint πρεσβύτεροι, quos Latine eadem ratione ſenatores vocant, *Matth.*16.21 & 27.59. *Deut.*21.2. ſeniores pro maioribus, *Matth.*15.2. *Marc.*7.3. ſeniores ſeptuaginta ſibi allegit Moſes, *Num* 11.16.

Seniorum præcepta, *Act.*16.4 viſio. *Apoc.*4.4 ſenioribus traditur Deuteronomium, *Deut,*13.9 ſenes quomodo admouendi, 1 *Tim* 5.1 quales eſſe debeant, *Tit.*2.2 honorandi ſunt, *Leu.*19.32 *Iob.*32.6 *Pro.* 16.31. ſenſibus florebunt, *Eſa.*65.20 ſenum conſilium non aſpernandum, 1 *Reg.*12.8.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Senectus virtuoſa à bonis honoratur.

Coram cano capite conſurge, & honora perſonam ſenis, & time Dominum Deum tuum. *Leu.*10.

In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia, *Iob.*12.

Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis iuſtitiæ reperitur. *Prouerb.*16.

Dignitas ſenum canicies, 20.

Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero computata. Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis, vita immaculata, *Sap* 4.

Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute, etenim ex nobis ſeneſcunt. *Eccl.*8.

Quam ſpacioſum caniciei iudicium. Quam ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſus intellectus & conſilium. Corona ſenum multa peritia, & gloria illorum timor Dei, 25.

Tu loquere, quæ decent ſanam doctrinam: ſenes vt ſobrii ſint pudici, prudentes, ſani in fide, in dilectione, in patientia *Tit.*1.

A Deo remunerantur.

Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi. *Pſalm.*61.62.

Corona ſenum filii filiorum, *Prou.*17.

Vitioſa reprobatur.

Tres ſpecies odiuit anima mea, pauperem ſuperbum, & diuitem mendacem, & ſenem fatuum, & inſenſatum, *Eccl.*25.

Per centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. 65.

Egreſſa eſt iniquitas de Babylone à ſenioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. *Dan,*13.

Inueterate dierum malorum. *ibid.*

¶ PATRVM SENTENTIAE.

Quum ſibi homines optant ſenectutem, quid aliud optant, niſi longam infirmitatem? *Aug. de catechizandis rudib.*

Sit ſenectus noſtra puerilis, & pueritia ſenilis, id eſt, vt nec ſapientia noſtra ſit cum ſuperbia, nec humilitas ſine ſapientia.

Oportet vt ſenilis ſermo non ſolum ſit grauis, ſed etiam breuis. *in ſerm.*

Infantia noſtra innocentia ſit, pueritia ſit reuerentia, adoleſcentia patientia, iuuentus virtus, ſenium meritum, ſenectus nihil aliud quam canus ſapienſque intellectus. *ibid.*

Cum cuncta vitia in ſene ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit.

Quid naturam accuſas? ô homo: habet illa impedimenta quædam, ſenectutem & infirmitatem: ſed ſenectus ipſa in bonis moribus dulcior, in conſiliis ſubtilior ad conſtantiam ſubeundæ mortis potior, ad reprimendas libidines fortior; Infirmitas corporis, ſobrietas mentis eſt. *Am. in hex. lib.*1.

Paſcha, Hebraice dicitur tranſitus, ſc. quia per hoc myſterium de peioribus ad meliora tranſitur. Bonus tranſitus eſt, de peccatis tranſire ad iuſtitiam, de vitiis ad virtutes, de ſenectute ad infantiam, infantiam autem dico, non ætatis, ſed ſimplicitatis, *Paſcha.*

Ætates quædam ſunt meritorum. Nam & ſenectus morum inuenitur in pueris, & innocentia infantium inuenitur in ſenibus. *ibidem.*

Nemo enim tam fractis viribus & decrepitæ ſenectutis, qui non ſe putet vnum adhuc annum eſſe victurum. *Hieron. in quadam epiſt.*

Omnes pene virtutes corporis mutantur in ſenibus & creſcit ſola ſapientia, decreſcunt cæteræ vires. *in epiſt. ad Nepot.*

Senectus eorum, qui adoleſcentiam ſuam honeſtis artibus inſtruxerunt, & in lege Domini meditati ſunt die ac nocte, ætate doctior, vſu certior, proceſſu temporis ſapientior, & veterum ſtudiorum fructus dulciſſimos metit. *ibid.*

Inter abuſiones huius ſeculi, ſola maior ſenis obſtinatio, qui morti proximus, mortis non abhorret aduentum, qui quaſi ad ſinem huius mundi poſitus, foris ſpectat, nec tamen vitæ præſentis attendit egreſſum, nec futuræ conſiderat. Audit nuntios mortis & credere non vult eis. Tres ſunt enim nuntii mortis, Caſus, Infirmitas, ſenectus Caſus dubia, infirmitas grauia, ſenectus certa nunciat. Caſus nuntiat mortem latentem, infirmitas apparentem, ſenectus præſentem. Ex incertitudine mortis timor, ex infirmitatis grauitate color, ex certitudine ſenectutis non obſtinatio, ſed afflictio & humilitas ſequi deberet. *Hugo de clauſtro animæ lib.*2.

Canities tunc eſt venerabilis, quando ea gerit, quæ canitiem decent: quum vero iuueniliter ſenex conuerſatur, plus iuuenibus ridiculus erit. *Chryſ. ſup. epiſt. ad hom. ſerm.*7.

Plus omnibus religioni operam dare ſenibus conuenit, quos præſentis ſeculi florida ætas tranſacta deſeruit. *Cyprian.*

Quis ſtolidus fieri poteſt, ſi mens ad perfectionem feſtinare contendat? quando totius corporis habitu ſenectute confecto, homo ad interitum properat, dum oculi caligant, aures grauiter audiunt, capilli fluunt, facies in pallorem mutatur, dentes lapſi numero minuuntur, cutis areſcit, flatus non ſuauiter oleat, pectus ſuffocatur, tuſſis cachinnat, genua trepidant, talos & pedes tumor inflat. Homo interior qui ſeneſcit, his omnibus aggrauatur, & hæc omnia ruituram iam domum noſtri corporis cito prænuntiant.

Quid Superest, niſi dum huius vitæ defectus appropinquat, nihil aliud cogitare, quam quomodo futuræ aditus proſperitatis comprehendatur, quiſque ſenex appetat? Iuuenibus enim incertus huius vitæ terminus inſtat: ſenibus vero cunctis maturior ex hac luce receſſus. Cauendæ ergo ſunt homini duæ particulæ, quæ in carne non veteraſcunt, & totum hominem ad peccandum trahunt, cor videlicet & lingua. *ibid.*

Sicut non ſunt omnes viuentes pari modo vel feruentes ſpiritu, vel diſciplinis ac moribus optimis inſtituti; ita nec ſenes quidem cuncti vno modo, vel perfecti poſſunt, vel probatiſſimi reperiri. Diuitiæ enim ſenum non ſunt canities capitis, ſed induſtria iuuentutis, ac laborum præteritorum ſtipendiis metiendæ. *Io. Caſſ.* *abbatis Moyſi, ſecunda, c.*12.

Non omnium ſeniorum, quorum capita canities tegit, quorum vitæ longæuitas ſola commendat, nobis ſunt imitanda veſtigia, ſeu ſpectanda, ſeu traditiones ac monita ſuſcipienda, ſed eorum quos laudabiliter vitam ſuam, ac probatiſſime comperimus in iuuentute ſignaſſe, nec præſumptionibus propriis, ſed maiorum traditionibus inſtitutos. *ibid.*

Sunt nonnulli, quorum etiam quod eſt lugubrius maior pars ne dubio reperitur: qui in tempore tuo, quæ ab adoleſcentia conceperunt, atque ignauia ſeneſcentes, autoritatem ſibi non maturitate morum, ſed annorum numeroſitate, conquirunt. *ibid.*

Nihil eſt quod ſenectuti magis noceat, ac dies homines abbreuiet, quam triſtitia, languor animi atque ira. Nihil enim eſt ſenectute iucundius. *Caſſ. in quadam epiſt.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

¶ SENTENTIAE POETICAE.

Phocylides.

Αἴδεο θ' ὑπολιοκροτάφους, εἴκειν δὲ γέρουσιν
Ἕδρης καὶ γεράων πάντων, γενεῇ δ' ἀτάλαντον.
Venerare cana tempora habentes, cede ſenibus
In ſedendo & in officiis in omnibus nobilitatique æqualiter.
Πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμῇσι γέραιρε.
Senem coætaneum patris æqualibus honoribus honora.

Menander.

Ἅπαντ' ἀφανίζει γῆρας ἰσχὺν σώματος.
Omnem delet ſenectus vim corporis.
Γνῶμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων,
Sententiæ autem meliores ſunt ſeniorum.
Καλὸν τὸ γηρᾶν καὶ τὸ μὴ γηρᾶν πάλιν.
Pulchrum ſeneſcere, & non ſeneſcere rurſus.
Σκληρὸς ἀνήρ ἐστιν ἐν νέοις γέρων.
Moleſtus vir eſt inter iuuenes ſenex.
Πολιὰ χρόνου μήνυσις, οὐ φρονήσεως.
Canities temporis iudicium non prudentiæ.
Φοβοῦ τὸ γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον.
Time ſenectutem, non enim venit ſola.
Χαλεπόν τε γῆράς ἐστιν ἀνθρώποις βάρος.
Difficile ſenectus eſt hominibus onus.

Philo.

Αἱ πολιαὶ σὺν τῷ γεραρώτεραι, αἱ γὰρ ἄτερ νοῦ,
Μᾶλλον τῶν πολλῶν εἰσιν ὄνειδος ἐτῶν.
Canities cum mente honorabiliores. Quæ enim ſine mente,
Magis multorum ſunt vituperium annorum.

Menacretes.

Γῆρας ἐπὰν μὲν ἀπῇ, πᾶς εὔχεται· ἢν δέ ποτ' ἔλθῃ,
Μέμφεται· ἔστι δ' ἀεὶ κρεῖσσον ὀφειλόμενον.
Senectus dum quidem abeſt, quilibet optat. Si vero unquam
quam acceſſerit,
Accuſatur. Eſt autem ſemper melius debitum.

Euripides in Phœniſſis.

Ὦ τέκνον, οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ
Πρόσεστιν, ἀλλ' ἡ ἐμπειρία τῶν γερόντων
Ἔχει τὸ δεῖξαι τῶν νέων σοφώτερον.
O fili, non omnia mala ſenectuti
Adſunt: ſed experientia ſenum
Plus ſapientiæ demonſtrare poteſt, quam iuuenes.

Idem in Bellerophonte.

Ὦ παῖ, νέων τοι δρᾶν μὲν εὔτονοι χέρες.
Γνῶμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων.
Ὁ γὰρ χρόνος δίδαγμα ποικιλώτατον.
O fili, manus quidem iuueniles ad agendum robuſtæ ſunt
Seniorum autem ſententiæ ſapientia præſtant.
Tempus enim multam & variam doctrinam parit.

Menander Comicus.

Quamuis cætera longum tempus nobis auferre
Soleat, prudentiam tamen firmiorem facit.

Euripid. in Menalippe.

Παλαιὸς αἶνος, ἔργα μὲν νεωτέρων,
Βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος.
Vetus hoc dictum eſt, Opera quidem iuniorum,
Conſilia autem ſeniorum vim habere.

Idem in Peleo.

Senectus o fili iuuenilibus annis.
Sapientior eſt, atque tutior.
Experientia vincit imperitiam.

Sophocles in Tyrone.

Γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή.
Senectus omnia docet moraque temporis.

Crates ex Antiphane.

Ὠνείδισάς μοι γῆρας ὡς κακὸν μέγα,
Οὗ μὴ τυχόντι, θάνατός ἐσθ' ἡ ζημία,
Οὗ πάντες ἐπιθυμοῦμεν. ἂν δ' ἔλθῃ ποτέ,
Λυπούμεθ', οὕτως ἐσμὲν ἀχάριστοι φύσει.
Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ.
Exprobraſti mihi ſenectam ceu magnum malum:
Quam qui non aſſecutus fuerit, morte multatur.
Quam omnes deſideramus. At ſi quando venerit,
Ægre ferimus, adeo ingrati naturæ ſumus:
Nullus enim tam diligit vitam quam qui ſeneſcit.

Antiphanes ex Philocteta.

Σοφόν γέ τοι πρὸς τὸ βουλεύειν ἔχει
Τὸ γῆρας, ὡς δὴ πολλ' ἰδόν τε καὶ μαθόν.
Sapientiæ nonnihil ad conſultationes habet
Senectus, ut quæ multa viderit atque didicerit.

Corn. Gallus.

Stat dubius, tremulusque ſenex, ſemperque malorum
Credulus, & ſtultus quæ facit ipſe timet.
Laudat præteritos, præſentes deſpicit annos,
Hoc tantum rectum, quod facit ipſe putat.

Et infra.

Hæ ſunt primitiæ mortis: his partibus ætas
Defluit & pigris greſſibus ima petit.
Non habitus, non ipſe color, non greſſus euntis,
Non ſpecies eadem, quæ fuit ante, manet.
Labitur ex humeris, demiſſo corpore veſtis.
Quæq; breuis fuerat, iam modo longa mihi eſt.
Contrahitur, miróq; modo decreſcimus ipſi:
Diminui noſtri corporis oſſa putes.
Nec cœlum ſpectare licet: ſed prona ſenectus
Terram a qua genita eſt, & reditura videt.
Fitq; tripes, prorſus quadrupes, ut paruulus infans,
Et per ſordentem flebile ſerpit humum.
Ortus cuncta ſuos repetunt, matremq; requirunt,
Et redit ad nihilum, quod fuit ante nihil.
Hinc eſt quod baculo incumbens ruitura ſenectus,
Aſſiduo pigram verbere pulſat humum.
Et numeroſa mouens certo veſtigia paſſu,
Talia rugato creditur ore loqui:
Suſcipe me genitrix, nati miſerere laborum,
Membra velis gremio feſſa fouere tuo.

Ouid. 35. Met.

Inde ſenilis hiems tremulo venit horrida paſſu,
Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet alba capillos.
Noſtra quoq; ipſorum ſemper, requieq; ſine vlla
Corpora vertuntur, nec quod fuimuſue, ſumusue,
Cras erimus.

Ouid. 14. Met.

Sed iam felicior ætas
Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra ſenectus.

Corn. Gallus.

Se ſolum doctum, ſe iudicat eſſe peritum,
Et quod ſit ſapiens deſipit ipſe magis.
Multa licet nobis referens, eademque reuoluens
Horret, & alloquium conſpuit ipſe ſuum.
Deficit auditor non deficit ipſe loquendo.
O ſola fortes garrulitate ſenes!
Omnia nequid quam clamoſis vocibus implet.
Nil ſatis eſt: horret, quæ placuere modo.
Arridet de ſe ridentibus, ac ſibi plaudens
Incipit opprobrio lætior eſſe ſuo.

Corn. Gallus.

Turpe ſeni vultus nitidi, veſteſque decoræ,
Atque etiam eſt ipſum viuere turpe ſenem.
Crimen amare iocos: crimen conuiuia, cantus.
O miſeri! quorum gaudia crimen habet.

Ouid. 8. Met.

Membra leuant baculis, tardique ſenilibus annis
Nituntur longa veſtigia ponere cliuo,

Calpur. Ecl. 5.

Aſpicis, ut nobis iam pridem mille querelas
Adferat, & baculum premat inclinata ſenectus.

Horat. Art.

Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa credentes adimunt.

Corn. Gallus.

Tu me ſola tibi ſubdis miſeranda ſenectus,
Cui cedit quidquid vincere cuncta poteſt,
In te corruimus: tua ſunt quæcunque fatiſcunt;
Vltima quæque tuo conficis ipſa malo.

Chilon per Auſon.

Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ.

Iuuenal. 11.

Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.

Ter. l. hor. 4. 1.

Senectus ipſa eſt morbus.

Hor. Art.

Multa ſenem circumueniunt incommoda, vel quod
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet uti:
Vel, quod res omnes timide, gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auiduſque futuri.
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor, caſtigatorque minorum.

Iuuenal. 10.

Sed quam continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis: deformem & tetrum ante omnia vultum
Diſſimilemque ſui deformem pro cute pellem,
Pendenteſque genas & tales adſpice rugas,
Quales vmbriferos vbi pandit Trabaca ſaltus,
In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina: pulchrior ille
Hoc atque ille alio multum hic robuſtior illo.
Vna ſenum facies, cum voce trementia labra,
Et iam leue caput, madidique infantia naſi,
Frangendus miſero gingiua panis inermi.
Vſque adeo grauis uxori gnatiſque ſibique,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.

Non eadem vini, atq; cibi torpente palato
Gaudia.

Ibidem.

Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola: circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit vno,
Quot Baſilus ſocios, quod circumſcripſerit Hirrus
Pupillos.

Ibidem.

Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ deducere rictum
Suetus, hiat tantum: ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater ieiuna, ſed omni
Membrorum damno maior dementia: quæ nec
Nomina ſeruorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit.

Ibidem.

Vt vigeant ſenſus, ducenda tamen ſunt
Funera gnatorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæq; ſororibus vrnæ
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & nigra veste ſeneſcant.

Boeth. 1.

Venit enim properata malis inopina ſenectus,
Et dolor ætatem iuſſit ineſſe ſuam.
Intempeſtiui funduntur vertice cani,
Et tremit effœto corpore laxa cutis.

Ouid. 3. Art.

Ventura memores iam nunc eſtote ſenectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Ter. Hec. 3. 4.

Odioſa eſt hæc ætas adoleſcentulis.

Hor. 2. Epiſt. 2.

Non es auarus: abi, quid, cætera iam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaq; Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior, & melior fit accedente ſenecta?
Quid te exempta iuuat ſpinis de pluribus vna?
Viuere ſi recte neſcis: decede peritis.
Luſiſti ſatis: edisti ſatis: atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largius æquo
Rideat, & pulſet laſciua decentius ætas.

Propert. 2. 25.

Miles depoſitis annuoſus ſecubat armis,
Grandæuique negant ducere aratra boues.
Putris, & in vacua requieſcit nauis arena,
Et vetus in templo bellica parma vacat.

Ter. Adelph. 5. 3.

O noſter Demea!
Ad omnia alia ætate ſapimus rectius:
Solum vnum hoc vitium adfert ſenectus hominibus:
Attentiores ſumus ad rem omnes, quam ſat eſt.

Iuuen. 10.

Rex Pylius, magno ſi quidquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui per tot ſæcula mortem
Diſtulit, atque ſuos iam dextra computat annos,
Quique nouum toties muſtum bibit, oro parumper
Attendas quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum & nimio de ſtamine, cum videt acris
Antiochi barbam ardentem, nam quærit ab omni,
Quiſquis adeſt, cur hæc in tempora duret.
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.

Ouid. 5. Faſt.

Magna fuit capitis quondam reuerentia cani:
Inque ſuo pretio ruga ſenilis erat.

Iuuen. 13.

Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaque par adeo ſacra lanugo ſenectæ.

Ouid. ad Liuiam.

Ipſe tibi emiſſus nebuloſum litus Auerni:
Sic liceat, forti verba tot ore ſonet.

Quid numeras annos? vixi maturior annis
Acta ſenem faciunt hæc numeranda tibi.

Sen Hipp. Act. 2.

Lætitia iuuenem, frons decet triſtis ſenem.

Ouid. 9. Met.

Iura ſenes norint, & quid liceatque nefasque,
Fasque ſit inquirant, legumque examina ſeruent.

¶ Sententiæ Philoſophicæ.

Iucundiſſima eſt ætas deuexa iam non tamen præceps.

Amplectenda eſt & amanda ſenectus, plena eſt voluptat ſcias vti. Gratiſſima ſunt poma cum fugiunt. Deditos vin extrema delectat. Quod in ſe iucundiſſimum hominis volup bet, in finem ſui differt.

Nihil turpius quam ſenex, viuere incipiens. *Senec. ad Luc.* 21.

Numera annos tuos, & pudebit eadem velle, quæ volu rantur ante te vitia.

Turpis & ridiculoſa res eſt elementarius ſenex. Deſine velle ſenex, quæ voluiſti puer. Hoc opus ſit, hoc cogitato veteribus malis finem.

Quiſquis ſenex ad ſapientiam peruenit, annis peruenit.

Bene agitur cum ſenectute, ſi ad illam longo ſtudio uenerit. *idem in epiſt.*

Iuueni parendum, ſeni obtemperandum. *Idem lib.* *neſic.*

Infantes ita bene ſentire, id eſt, iudicare non poſſunt *Ariſt. lib. 7. Pyſic.*

Puer, & multum ſenes ſunt immemores, propter tum accidentem corporib. *idem lib. de Memoria & re*

Senectus eſt frigida & ſicca.

Labor exſiccat & ſenium inducit, vnde multum labor ſcunt magis.

Animalia multum coeuntia cito ſeneſcunt, quia ſperm perfluitas nutrimenti, & amplius quam ſuſtineri poſſit ſiccat. Et propter hoc mulus eſt lōgioris vitæ quam aſinus ex quibus fit, quia ipſe non generat. *idem lib. de cauſa lon & breuitatis vitæ.*

Cōplexio iuuenum calida eſt & humida, ſenum vero & humida. *Commentator ſuper Ariſ. de cauſa longitudinis tatis vitæ.*

Proprium hominis eſt caneſcere ſenectute. *Idem libro* *malibus.*

In prima ætate & in ſeniori, & infirmis ſperma non eſt. *ca. 25.*

Senes increduli ſunt, quia multis annis vixerunt, & decepti fuerunt, & peccauerunt. *Ariſt. Eth. lib. 2. c. 16.*

Senes mali ſuſpicioſi ſunt propter incredulitatem. amant valde, neq; odiunt, propter inexperientiam. Biantis additionem, & amant vt odituri: & odiunt vt ama

Senes ſunt puſillanimes, quia humiliati ſunt à vita.

Senes formidoloſi ſunt omnia pertimeſcentes.

Senes ſeruiunt lucro. *Ariſt. Eth. lib. 2. c. 16.*

Verecundia non conuenit omni ætati, ſed tantum iuuen iuuenes verecundos laudamus, ſenem autem verecund laudabit. *idem lib. 2. Eth.*

Potentia autem eſt in iunioribus, prudentia in ſenioribus *lib. 7 Polit.*

Senes non fiunt amici cito. *idem lib. 8. Eth.*

Interrogatus Solon philoſophus: qua ſpe fretus, tam au ſiſteret Piſiſtrato tyranno? ait ſenectute. *Laert. Diogenes de morib. Philoſoph.*

Vt hydra ſerpens, vires arboreas necat, ita vetuſtas am norum necat. *Macrob. lib. 2. Saturn.*

Vetuſtas quidem nobis, ſi ſemper ſapimus, adoranda eſt. *libr. 3.*

Non ſunt in ſenectute vires, nec poſtulantur quidem nectute.

Quid mirum igitur in ſenibus, ſi infirmi ſunt aliquan id ne adoleſcentes quidem effugere poſſint.

Pythagoreo more, exercendæ memoriæ gratia, quod dixerim, audierim, egerim: commemoro veſperi. Hæ ſu citationes ingenii, hæc curricula mentis. Semper enim diis laboribuſque viuenti, non intelligitur, quando obrep ctus.

Nihil eſt otioſa ſenectute iucundius.

Habet ſenectus honorata præſertim tantam authoritat plus ſit quam omnes adoleſcentiæ voluptates.

At ſunt moroſi, & anxii, & iracundi, & difficiles ſenes, ſi qu etiam auari. Sed hæc morum vitia ſunt, non ſenectutis. ſe putant, deſpici, illudi.

Quin etiam illa ætas multo plures quam noſtra mortis bet: facilius in morbos incidunt adoleſcentes, grauius ægro ſtius curantur. Itaque perpauci veniunt in ſenectutem.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

enim ratio & conſilium in ſenibus eſt, qui ſi nulli fuiſſent, omnino fuiſſent ciuitates.

ſperat adoleſcens diu ſe victurum, quod ſperare idem ſenex eſt: inſipienter ſperat. Quid enim ſtultius quam incerta pro habere, falſa pro veris?

meliore conditione quam adoleſcens, cum id quod ille ſpe conſecutus eſt. Hic vult diu viuere, ille diu vixit.

vero, quæ ſecundum naturam fiunt, ſunt habenda in bonis. Quid autem tam ſecundum naturam, quam emori ſeni-

adoleſcentes mihi mori ſic videntur, vt aquæ multitudine flammæ vis opprimitur. Senex autem, ſicut ſua ſponte nulla vi conſumptus ignis extinguitur: & quaſi poma ex ardoribus ſunt, vi velluntur, ſi matura & cocta, decidunt. vitam adoleſcentibus vis aufert, ſic ſenibus maturi-

ætatum certus eſt terminus, ſenectutis autem nullus terminus.

vt ſuperiorum ætatum ſtudia decidunt, ſic etiam occidunt

eſt ſenectus, non ſolum non moleſta, ſed etiam iucun-

autem ſenes, nec difficiles, tolerabilem ſenectutem a-

enim in ſumma inopia leuis eſſe ſenectus poteſt.

ſima ſunt omnino arma ſenectutis, Scipio, & ò Læliartes tionesque virtutum, quæ in omni ætate cultæ, cum diu que vixeris, mirificos afferunt fructus non ſolum, quia deſerunt hominem, ne extremo quidem tempore ætatis (id quidem maximum eſt) verum etiam quia conſcien- actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio iucun-

eſt.

quiete, pure & eleganter actæ ætatis placida ac lenis ſe-

vitia inſipientes, & ſuam culpam in ſenectutem tranſ-

igitur afferunt, qui in re gerenda verſari ſenectutem ne-

viribus aut voluptatibus aut celeritate corporum res ma- geruntur: ſed conſilio, authoritate & ſententia, quibus non mo- ſed etiam augeri ſenectus ſolet.

Conſilium, ratio, ſententia, conſtant in ſenibus, quæ niſi in illis ſummum conſilium maiores noſtri non appellaſſent ſena-

temeritas eſt videlicet florentis ætatis, prudentia ſenectutis.

memoria minuitur: credo, niſi eam exerceas, aut etiam ſi ſis tardior.

vero quenquam ſenem audiui oblitum, quo loco theſau- ſſet. Omnia, quæ curant, meminerunt.

ingenia ſenibus, modo permanent ſtudium & induſtria. ſolum in raris & honoratis viris, ſed in vita etiam priuata

eſt tam ſenex, qui ſe adhuc annum non putet viuere poſ-

pol ſenectus ſi nihil quicquam aliud vitii apportet, cum vnum id ſat eſt, quod diu viuendo, multa quæ non vult, vi-

perſæpe ipſa ſibi audientiam, diſerti ſenis copioſa & mitis

Quid enim iucundius ſenectute, ſtipata ſtudiis iuuentutis?

libidinoſa enim & intemperans adoleſcentia, effœtum corpus ſenectuti.

igitur exercitatio & intemperantia, etiam in ſenectute con aliquid priſtini roboris, *Cic. lib. de Senectute.*

Omnia orta occidunt, aucta ſeneſcunt. *Salluſt. in Iugurtha.*

ſenectuti iuuentus ita cumulatum & circumſpectum honorem , tanquam maiores natu adoleſcentium communes pa-

ad cœnam diligenter quærebant, quinam ei conuiuio interfuturi: ne ſenioris aduentum diſcubitu præcurrerent: que menſa priores conſurgere & abire patiebantur. Ex apparet, cœnæ quoque tempore quam parco, & quam mo- ſermone his præſentibus ſoliti ſint vti. *Valerius Maxim. li-*

validior enim ætas imperium Romanum rexit, & duplicauit. excellentiſſimis iuuamentis decorata, in altiſſimo maie faſtigio fulſit. *idem. lib. 4.*

meam ſententiam explicandam me confero, exiſtimans propter longum tempus & rerum per vitam actarum expe- erroribus non obnoxios eſſe: iuuenibus autem impe- o eſſe ad bona tum vires corporis quibus illi freti, temere capeſſunt, & maiora appetunt: tum inconſiderationem vtilium. At qui fuerit mihi teſtis illorum, quæ dixit So enienſis, qui lege ſanxit, ne quis admodum iuuenis ad ma- aut conſultationes admitteretur, quamuis pruden- tiſſimus eſſet viſus. Cæterum quod à cupiditatibus ſenes immunes ſunt, & nihil amplius ab eis turbantur, hoc maximum & pulcherrimum à diis donum hominibus datum eſſe reor, per quod diuinæ naturæ quodam modo ſimiles fiant. Nam dii, *vt ait Homerus:*

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ᾽ ὀ πίνουσ᾽ αἴθοπα οἶνον.

Non comedunt fruges, non potant feruida vina.

Senes autem à ſuperfluis & moleſtis abſtinentes, ipſorum vſu nihil egent, indigentiæ moleſtiis liberati, & frugalis animi rebuſque ſuis contenti voluptate fruentes. Etenim ab impetu & appetitu in venerem ruente ſeiunctum eſſe, dii boni! quanta vtilitas & furoris moleſtiæque amiſſio dicenda eſt: quo tempore bruta & cupiditatibus obnoxia pars animæ ſopita improbos dominos effugit: rationalis vero pars oculis animæ pulchritudinis voluptate fruitur: deinde inutilium laſciuarum rerum mentionem omnino facit nullam. *Iuncus de Senectute.*

Similiter & ſenectus ad iuuentutem ſe habet. Hæc aggrediendo quippiam præualet: illa prouidendo nunquam ſeipſum ſine mentis cuſtodia relinquit: ſed quid agat, aut quid egerit, conſiderat: vt futura præſentium, præſentia autem præteritorum collatione trutinans, ipſa ſeſe recte dirigere poſſit: ad præteritum tempus memoriam accommodans: ad præſens, ſenſum: ad futurum vero prouidentiam. Semper enim memoria nobis adeſt præteriti temporis, prouidentia futuri: præſentis autem ſenſus. Propterea hominem bene beateq; victurum, non ſenſu ſolum & memoria, ſed etiam prouidentia valere oportet. *Architas Pythagoricus Philoſophus, in lib. de viro bono & felice.*

Atqui Sophocles de ſenibus eleganter dixit,

Σμικρὰ παλαιὰ σώματ᾽ εὐνάζει ῥοπή.
Vetuſta paruo corpora momento ipſa viuunt.

Mors enim ſenilis diuerſorio ſimilis eſt: iuuenilis autem, tanquã eiectio & naufragium eſt. Elabitur enim anima violenter contrito corpore. *Themiſtius de anima.*

Γῆρας γίγνεσθαι, παρὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὑπόλειψιν.

Senectutem ob caloris defectum fieri. *Parmenides.*

Ἰσχὺς καὶ εὐμορφίη νεότητος ἀγαθά. γῆρας δὲ σωφροσύνης ἄνθος.

Robur & forma corporis bona ſunt: Senectus autem flos eſt temperantiæ & prudentiæ. *Democritus.*

Bœotius quidam, cum iam natus annos pluſquam ſeptuaginta theſaurum reperiſſet, ſublato crure ipſum contempſit, & præteriuit, vt qui non amplius vſui ſibi futurus eſſet. Ita ſenectus animum & tranquillum reddit, & multæ pecuniæ ſtudium & impenſas adimit. *Phauorin de Senectute.*

Ex omnibus humanis exercitiis ſenectutis certamen in pretio habetur: nam & ſi gymnica exercitia pulchra ſunt, ea tamen corporum certe ſunt: ſenectutis vero certame animorum bonorum præbet iudicium. Sed quantum corpori præſtat animus, tantum etiam animorum exercitia corporum exercitiis priora ſunt. *Xenoph. de Rep. & legib. Lacedæm.*

Epicharmum aiunt, quum omnino eſſet ætate prouecta, cum quibuſdam æqualibus ſedentem in confabulationibus ſinguliſque dicentibus, alio, mihi ſatis eſt quinquennio viuere: alio mihi tres: tertio dicente mihi quatuor, reſpondentem cordatum ſenem dixiſſe. O viri optimi, quid mutuo litigatis & contenditis de paucis dieb.? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui ſumus morti. Itaque tempus eſt nobis omnibus ocyus diſcedendi, antequam aliquod ſenile damnum experiamur. *Ælianus var. hiſt. libr. 2. ca. 34*

Miſerum eſt inſtrumentum ſenectuti recordatio crudelitatis. *Ant. Marc. lib. 29.*

Eſt ita natura comparatum, vt *Senes* quauis in re iuuenibus aduerſentur, atq; imprimis obliti ſe iuuenes aliquando fuiſſe eorum ſint affectibus oppido quam offenſi. *Pauſan. lib. 7.*

Senex intempeſtiuis voluptati quam rebus publicis vacat. *Plut. in Pompeio.*

Lentiora ſunt ſenum conſilia, & omnia alia priuſquam bellum experiri malunt, *P. Iouius hiſt. lib. 1.*

De Senectute. DIAL. LXXXIII.

Franciſc. Petrarch.

DOL.

Senui R. Viuere optabas, & vixiſſe te pœnitet, an quid aliud rei eſt? D. Senui. R. Ibas aſſidue, & perueniſſe te ſtupes, ſtupendum potius, niſi quo ſemper ires aliquando peruenires. D. Senui. R. Quidni viuen-

do

do ſenueris,& eundo proceſſeris? An tu ætatem retrogradam expectabas,vt velox,vtque inſtabile,ſic irremeabile tempus eſt. D. Velociſſime ſenui. R. Dicebam tibi tempus fugere:iam credere incipis, dici nequit non modo inter opiniones hominum diuerſorum, ſed vnius eiuſdem hominis quid interſit. Iuuenis ante oculos ætatem habens longiſſimam opinatur, hanc ipſam ſenior à tergo reſpiciens videt eſſe breuiſſimam.Semper futura præteritis longiora videntur, cum vel æque ſint breuiora,quo ad finem properantibus, naturalis motus ſolet eſſe vehementior. D.Senui.R.Eſt vnde gaudeas,ſi tamē non inter vitia ſenuiſti, aut ſi vel ad vltimum ſurrexiſti,bona tibi & vtilis eſt ſenectus,nec exiguum diuini fauoris indicium. Meminiſti, vt Ægyptium ſenem Cæſar alloquitur,nec ingratum diis ætatis aſſerit argumento.D.Senui.R.Hac in re ſaltem vnus ex paucis, ex tot enim millibus millium eorum, qui naſcuntur, quota pars illorum eſt,qui ad ſenium vſque perueniant?Ex his ipſis pauciſſimi ſunt,quibus iuſtum ſenectutis ſpacium explere datum ſit. D.Senui valde.R. Prodigium, ac ſtupor valde ſenis occurſus,metienti anno,quod ille periculoſis paſſibus huc venerit.Inſignis quidem ſenum raritas, ingens caſuum vitæ mortalis argumentum eſt.D.Senui. R.Durum ac difficile ſtadium cucurriſti, mirum niſi iam feſſus, & quietis appetens læte proximam metam ſpectes. D. Cito ſenui. R. Vitæ curſus nunc breuis,nunc breuiſſimus,longus nunquam durus ſemper aſperque & ambiguus,huius vltima pars ſenectus, finis autem eſt mors. Quid hic habes querimoniæ ſingularis?ſenuiſti? Pergiſſe iam debes vitæ munus,veniſti ad exitum, quieſce.Amens viator eſt qui labore viæ exhauſtus,velit ad initium remeare. Nihil feſſis gratius hoſpitio.D.Senui.R.Multum tibi placuit vitæ labor,ſi eum tranſiſſe fers grauiter.D.Senui.R.Si viuere delectabat, en vixiſti,ſi oportebat,paruiſti.Et quis ſanæ mentis,vel quod fieri optauerit factum doleat,niſi male ſe optaſſe ſentiat,vel quod neque omitti, neque ſine multo labore agi poterat actum eſſe non gaudeat? Vndique igitur gaudendum tibi eſt,ſeu voti compos delectabilis, ſeu neceſſario & graui officio.D.Senui,& voluptates corporis fugauit ætas.R.Vtere animi voluptatibus quæ nec minores,& profecto ſtabiliores ſunt,nec vnquam fugiunt,& niſi cum anima,huic hærent,hanc ſequuntur.At corporeæ voluptates venientes culpam ferunt,abeuntes pœnitentiam pudoriſq;,& doloris materiam relinquunt. Hiſce explicitum, ac liberum gaudere debes, & liberatrici tuæ gratiam habere,quæ te manibus tuorum hoſtium eduxit tibique debitum munus, ſed neglectum,dilatumque ſuſcepit. D.Senui,ſolitiſque voluptatibus careo. R.Nouis aſſueſce:habet & ſenectus voluptates ſuas,quas guſtare vbi cœperis,quæ nunc doles amiſſa faſtidias,& reuerti nolis.D.Senui, & incanui.R.Boni ſenis verenda canities plus habet non modo authoritatis,ſed honeſtæ etiam voluptatis, quam fœdæ omnes iuuenum illecebræ.Neque vero mutati doloris te pæniteat. Nam quis tam corrupto ſenſu tamque obliquo poteſt eſſe iudicio,vt non candidorum calathos liliorum, quam nigrantium carbonum ciſtas aſpicere, ſeque ſi transformandus ſit,cygno ſimilem malit eſſe quam coruo? D.Senui, & ſqualentes arant vultum rugæ.R.Et tellus arata fructum fert vberius,& vitæ maturiores fructus bene culta in ſenectute proueniunt.Rugæ te offendunt oris,vultum animi compone. Non illum rugæ occupant,non variant anni niſi vt formoſior ſit in dies.Denique ſemper te, ſi non tu eum neglexeris,honeſtabit.D. Senui,rugiſque & informi ſitu obſitus vix me ipſum agnoſco. R. Hoc tibi iam ab initio euenturum dixi, minus quidem auide ſpeculo imminebis,minus tuis forſitan, minus haud dubie mulierculaꝛum oculis placebis,quibus placere velle maior ne vanitas an libido ſit neſcio. At qui fidem, qui conſtantiam, qui prudentiam quærunt, certius inter has nugas quam in planis, ac mollibus maxillis, ſe quod cupiunt reperturos ſperent. D. Senui,meliorque poſt tergum ætas remanet.R.Immo deterior.Non ſemper quæ delectant magis, atque optantur meliora ſunt. Multi malum tuum concupiſcunt, quod non eſſet, niſi quia illud Satyri verum eſt. *Pauci diſcernere poſſunt vera bona*.D.Senui,& lætiores abiere dies. R. Omnium ferme dies temporum inter ſe ſimillimi.Animi hominum diuerſi,quin vnus idem animus ſecum diſcors, hinc iuuentæ furor, hinc patientia ſenectæ talibus vitam impleuere iudiciis, vt melius putet eſſe, quod peius eſt, optimumque, quod peſſimum. Cæterum dies omnes in ſe boni Bonus enim rex eſt,& conditor ſeculorum. Itaque hic feruidus,hic gelidus, hic ſiccus,hic humidus, hic nubilus,hic ſerenus,hic turbidus, hic tranquillus, ſi ad vniuerſi decorem naturæque ordinem aſpicias: boni omnes. Ad vos autem,veſtrique iudicium relati,ex æquo prope omnes mali mœſti,dubii, ſolliciti,laborioſi,anxii,amari,queruli,flebiles, ærumnoſi. In his tu mihi neſcio quos nominas lætos dies,qui dum aderant,triſtes lamentiſque ſuis pleni erant, nunc vt læti videantur,nihil eſt cauſæ,niſi quod abierunt,quoque illis pretium,deſiderium tibi auget irredituri,multaque ſecum tibi olim ſegnius forſan amata rapientes. Stultus enim nihil plene amat,niſi quod perdidit.D.Senui. O ſi dilapſa redeat iuuentus! R.O non minus ſtultum, quam inane votum! vt tu ſentis. At ſi altius aſpires,non inefficax,redibit enim in tempore,& vt ſcriptum vides,renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. D. Senui,& ætas bona retro eſt.R Omnis ætas vt bona bonis, ſic male vtentibus mala, vtriuſque autem breuis prorſus & extremo proxima eſt, vbi vos manet hinc bonorum merces, hinc ſupplicium malorum, quænam

hæc igitur ætas bona,vbique aſpera, ſemperque fuga,
tum ad æternitatem via eſt. Alioqui & ſi dulce aliquid
nem fuga dulcedinem extinctura videntur. Quis enim
guſtat? Fugienti Dario,fœtidæ atque obſcœnæ potus aqu
ſimus fuit.Sitis vt putat Cicero,vt ego ſentio, guſtum
xerat.Vrgebat in tergum Alexander victor. Vos à tergo
tempus premit.Anni celeres,præcepiteſque dies,horæ vol
te oculos autem mors eſt,nec arctatis reditus, nec imp
nec præuentis eſt tranſitus. Viæ huius tot difficult
que terroribus obſeſſæ,quænam quæſo pars bona eſt? ſed
nempe ætatem probris,ac libidinibus aptiorem,bonam
hic quidem fandi mos vt bonum dicatur quod affect
ptiſſimum eſt,quamuis effectus ipſe ſit peſſimus. Sic c
do captis inſontibus, ſic tyrannus arcem libertati plebis
ſic veneficus præſentaneum aconitum,ſic ſicarius pugione
ptum cædibus bonum vocat.Sic vos igitur ætatem bonam
id ſcilicet quod maxime cupitis apta eſt vocatis. Itaque
ſtorum,qui annos irreduces deplorant. Pueritiam quidem
fantiam videas optare,quæ profecto optimæ partes eſſe
quam longiſſime à ſenio bonum eſſet, vt memorant,
tam ac ſolitam iuuentutem, nec incipientem,nec ad
ſenectam peſſimam omnes & periculoſiſſimam vitæ par
leſcentiam requirunt.O quintum & vigeſimum annum
te reliquimus, ne quem lateat quam vos præteritarum
fœditatum, qui non niſi tempus apprime illis idoneum
D.Senui,cur non cum Vergiliano rege ſuſpirem. O mihi
referat ſi Iupiter annos! R. At nil tale ſuſpirantem leg
tem,nil Platonem,nil Fabium,nil Catonem & fuere ſen
fateor ſapientes regibus rariores. Itaque ſi rex Euande
piens non æque ſane illud Euandrium ſuſpirium tam
noſtris eſt ſenibus vulgatumque. Surdam ſtulti ſenes,
adoleſcentiam reuocant,ac ſuſpirant,nec ſuſpiriis tantum
votis,ſed medicaminibus irritis, atque inani artificio
fertur indomitæ, qua in re facete admodum luſit Ha
ceps caneſcendi cuidam cui aliquid negauerat, eundem
eaſdem partes medicato interim crine redeuntem ita
de,inquit,hoc iam patri tuo negaui. D. Senui. O ſi
deat iuuentus! R. Reuerſuram modo illam dixi,
dico. Si tam facile votorum omnium compos fias,
ſum voles,pauper certe diuitias optare poteſt. Libertatem
ſpeciem deformis,ſanitatem æger,feſſus requiem,exul red
iuuentam optare verus ſenex nequit. Puerile potius votum
Senui,heu curtam cito dulcis me iuuenta deſeruit! R.
non cito deſeruit, quod iuuabat, nunquam non prope
quod angebat. Vanum autem exoptare quod haberi nequ
que habitum,& ſi redeat nociturum ſit,ſed iam parce
hoc animo fueris cito canus fieri poteris,ſenex nunquam
rium enim iuuentutis in ſene quid eſt aliud, quam qu
tia ſenectutis? D.Senui,incuruatuſque ſum. R. Iam
aſpice, vnde venis,& quo pergis cogita,hinc egreſſus,
tura te principii, ſimulque finis admonet. Poteras abe
cum tibi iter oſtenditur,ſane id quidem eſt ſatis ingre
tus intende.Solent cœci in via manu retrahi. D.Sub
Immo ſenſim,pedetentim,paulatim,leniter: ſed nihil co
omnia ſubito eueniunt, ſicut econtra cogitantibus om
ſubitum,quod ſi flenda tibi fuerat ſenectus, ſinguli dies
erant. Illis enim paſſibus ad hunc terminum ibas D.
R.O votorum inſtabilitas: Huc maxime anhelabas,
optabas, huc non poſſe pertingere formidabas, quo
tum eſſet ingemiſcere,noſtrum incredibile, niſi tam
ſenes fieri volunt omnes, ſenex eſſe vult nemo, immo
eſſe ad miſeriam,ſenes dici ad iniuriam trahunt, quaſi
ſenuiſſe, quod profecto nullis videri debet, niſi quibus
vixiſſe,quæ ingens non inficior turba eſt, cui te tamen
eſſe oportet,vt noſtro colloquio frui poſſis. Alioqui
bantur ſana conſilia,in animum non deſcendent.D.Tan
R.Et quos ager, & quos æquor, & quos bellum,& qu
pit ſingula detrimenta dinumerat,tu vnus in finem
tu queri incipis,dum iuxta eſt querelarum finis omnium.
R. Stultum eſt ſenectutem non cogitare,niſi cum ven
profecto ſi venturam, ſi aſſidue venientem proſpexiſſes,
imperturbatus aſpiceres. Heu mihi tam ſenex ſum: R.
igitur defles? Durum ac difficile munus impleſſe,
iter ac ſcrupeum tranſiſſe:atque inamœnam hanc fabulam
ſe? Atqui comico more plaudendum erat, D. Senex ſum.
litus es, vt nuper tibi perfamiliariter notus vnus me
ſententiam rei huius ex tempore protulit non moderna
tiquis parem. Amico enim dicenti,compatior tibi,
iam ſeneſcis, eſſes vtinam qualis eras quando te primum
ito ille reſpondit. Parum ne tibi ergo amens videor,
rem mihi nunc etiam amentiam impreceris? Noli
compati. quod ſim ſenex, ſed compatere quod iuuenis fu
tum ſenſum tegit breuis iſta reſponſio,quod metiri,
ætatis huius bona probauerit, & illius mala meminer
igitur gratulare. Quanquam illud quoque verum ſit,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

...euenitunt, & mala nolentibus. Viro autem bono & vi- ...ico, & paſſionum hoſti pluris eſt haud dubie dies vnus, ...d accuſas temporis integer, quam illius alterius integer ... Heu mihi! nam ſenui. R. Iam ſi perſtas tibi quoq; cum ...edicitur non ſenuiſſe miſerum, ſed vixiſſe, ita vt hæc ſub ...tam inepte diceres. Parcite autem iam lamentis queru- ...s, & volentes ite ſub imperium naturæ. Nihil flendum illi- ...a lex ſtatuit, quod naturale autem magis homini nato, ...entem ſeneſcere, ſenem mori? At vos condit onis imme- ...umque reſpuitis, cum vel alterum vel vtrunq; neceſſario ...m ſit. Quod ſi neutrum volebatis, & tertio abſtinendum ...ndum mihi credite non fuit. Patimini ſeneſcentibus ſta- ...bus animos aliquando ſeneſcere, neq; ſemper in vobis ...m ſit, poſſe vnum animum corpora multa conſumere, ...murmure corpus ſimul, atque animum ad extremum ...d intrauere, ſimul exeunt, neque altero ad metam prope- ...tetrorſum niti velit, alterumq; retrahere, fruſtra tergi- ...re oportet, nec redire licet nec ſubſiſtere. Idq; vobis ta- ...ebet eſſe immortalitatem animæ & corporis inſtaurationem ...tibus, quam cæteris quibuſcunque, quibus vel horum al- ...dum vel vtrunque. Fruſtra, inquit, oblectamini humanum- ...n quod naſcendo ſubiiſtis excutitis. D. Senui & vires cor- ...nuatæ ſunt. R. Si auctæ ſunt vires animi bene eſt, feliciter ...ti. Maiora enim geſta eſſe ſemper geri poſſe animi viribus ...poris nemo niſi animi inops eſt, qui neſciat. Sin vires et- ...(vt ſæpe accidit) per ignauiam decreuere fateor inutiliter ...m crimen non ætatis. D. Senui & res meas agere nequeo. ...d animo ſit agendum, tanto id ſene melius fieri conſtat, ...t experientiæ illi plus eſt, rerumq; notitiæ, & paſſionum ...malis vinculis expeditior animus. At res alias non agere ...ret, ſed egiſſe, cui corporeus labor omnis à tergo eſt, cui ſi ...m inhæret, nec auelli vult ridiculum illud antiquum reno- ...ni ſenis, qui iuſſus à principe fori laboribus abſtinere, ...ſerias imbecillis hinc ætas, hinc fortuna opulens mereba ...doluit, vt ſe quaſi mortuum fleret, atque ab omni familia ...et: mirus ſenex, qui quietem ceu ſpeciem mortis horreret, ...il ſeni aptius quiete, nihilque ſit turpius ſene laborioſo, ac ...nctus vita omnis tranquillitatis exemplar eſſe debet. Di- ...porcs à philoſophis, quid eſt illud quamque optabile ſe- ...nis viuere, vita vt memorant, peracta, qua maxima tamen ...alium inexpleta moritur? D. Senui & repente fugit ætas ...forma, valetudo, velocitas, vires veſtra fere omnia fugiunt, ...anet, nec ceſſura ſenio, nec morti. Illi vni bono ſtabili ab i- ...ndendum erat, ſed neglectum difficilius fuit ad extremum ...virtutis ſtudium nulla ætas reſpuit, immo quod difficili- ...or virtus, multi poſſe ſeipſos ac ſapere vix tandem in ſe- ...re, ſerum quidem at intempeſtiuum minime, & ſi enim ...vitæ deſinenti, at inſtanti ſaltem morti vti vtile. Cui hercle ...vt ſine horrore, mœſtitiaq; tranſigi poſſet, ſi non vltimum ...d totum vitæ, tempus impenderetur, bene (niſi fallor) im- ...eſſet. Nam nec fruſtra naſcitur qui bene moritur, nec inuti- ...qui feliciter deſit. D. Senui, iam vicina mors eſt. R. Mors ...omnibus vicina eſſe poteſt, & ſæpe ibi quoq; vicinior eſt vbi ...abſentior. Nemo tam iuuenis qui non poſſit hodie mori. ...tam ſenex, qui non poſſit annum viuere. Si nihil aliud quam ...incidat. D. Prorſus ſenui. R. Immo maturuiſti, an hoc de- ...poma cum maturuerint querentur ſi ſenſus illis ac ſermo da- ..., & non potius gratulentur ſe ad id perueniſſe ad quod nata ... Eſt vt cæterarum rerum, ſic ætatis maturitas quædam, quæ ...s dicitur, quod vt ita eſſe videas, & ætas & mors iuuenum a- ...quidem & dicitur & acerba eſt. Acerbitati autem obiecta ma- ..., quæ cum in pomis, ac frugibus bona ſit, quid niſi in homi- ...optima, non quod neſciam antequam matureſcant multa ...cere, ea vero non ætatis culpa, ſed peruerſitas eſt naturæ, non ...m omnium, ſed multorum, qui ad bonum nati magno niſu in ...m tendunt. Maturuiſſe igitur debes, ſi quid in te ſucci nobi- ...lam melſoris tui manum ſecurus expecta. Non mors illa quã ...ſed laborum finis, ac principium vitæ eſt, non mors, inquã, ...ficilis vitæ terminus, ad quem pauci tranquilla nauigatione ...uniunt, ſed pene omnes nudi flentes, ac naufragi. Tu per me- ...ſenectutem leue iter in finem proſpero agens vento è multis ...fluctibus portum ſubis. Subducenda iam feſſa puppis in ter- ...ibi, & quocunque te flexeris de fine cogitandum, idque vtilius ...quam ætatem bonam (quod ſtulti ſolent) & naturam matrem ...am accuſare.

¶ Apophthegmata.

...ion, Senectutem dicebat portum eſſe malorum: quod omnes ...confugerent, ſperantes miſeriarum finem. Mori autem vnicuiq; ...mptu eſt. Id ethnici quidem exiſtimabant eſſe præclarum. ...ſtiana pietas docet eſſe nefarium ſcelus. *Eraſ. ex Laer. l.4. ca.7. ...Anton in Meliſſ. par. 2. ſerm. 17. & Maxim. ſerm. 41. aliique ...adſcribunt.*

Idem docebat, nulli exprobrandam eſſe ſenectutem, ad quam o- mnes optant peruenire. Abſurdum enim eſt aliis probro dare, quod quis optat ſibi contingere *Laer. l.4. c.7.*

Zenon dicebat, turpe eſſe ſeni, aut proſpicienti ſenectutem, ex cõ- mentario ſapere. *Senec. epiſt. 33. qui alibi ait*, turpis & ridicula res eſt elementarius ſenex

Cleanthes interdum, cum foderet, ſolebat ſeipſum increpare. Id forte admiratus Ariſton: Quem, inquit, increpas? Tum Cleantes ri- dens: Senem, inquit, qui canos quidem habet, ſed mentem non ha- bet. Seipſum innuens, *Laer. li.7. c.2.*

Eratoſthenes vigentem ætatem Veri comparabat, declinantem æſtati & autumno, ſenectutem hyemi. *Stob. ſer. 113.*

Democritus, ſenectutem omnimodam imperfectionem eſſe, di- cebat, eo quod omnia habeat, & omnibus indigeat. *Stobæus ſermo- ne* 115.

Diogenes, percontanti, quis eſſet in vita miſerrimus? Senex, in- quit, egenus. Siquidem vbi naturæ præſidia deſtituunt homi- nem, extraneis rebus fulcienda eſt ætatis imbecillitas. *Laertius libro* 4.

Phauorinus dicebat, Pythagoram & Platonem ſenſiſſe, ſenectutẽ non eſſe finem curriculi huius terreni appellandam, ſed potius bea- tæ vitæ initium. *Stob. ſerm. 114.*

Theodectes dicebat, ſenectutem & nuptias res eſſe ſimiles. Vtram- que enim (inquit) conſequi deſideramus: poſtquam vero nacti ſu- mus, triſtamur. *Stob. ſerm. 66.*

Euripides. Archelaus rex opiparum lautumq; conuiuium amicis ſuis parauerat, cunq; in eo conuiuio Euripides proxime ſibi aſſiden- tem Agathonem tragicum poetam iam ſenem, ſe plurimum ama- re diceret, Archelao interrogante, cur amandus eſſet homo ſenex? Per Iouem, inquit, Ver non ſolum eſt bonorum optimum, verum etiam autumnus. Comparat autem florentem iuuentutem verno tempori, quo omnia ſunt in herba: ſenectutem autem autumno fœ- cundiſſimo. *Ælian. lib. 11. de var. hiſt.*

Ageſilaum regem cum quis interrogaret, cur per acrem hye- mem ſolo pallio tectus obambularet abſq; tunica homo tam pro- uectæ ætatis? Vt inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur, cum exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominem, & principem. Sapienter admonens, ſenibus ita viuendum eſſe, vt adoleſcentibus exhibeant recte viuendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, quam quod à viris principibus conſpexerint factitari. *Plutar. in Lac.*

Alexander, cum ſenem quendam capillos inficientem vidiſſet, dixit: Non capillos, ſed genas tinge, *Max. ſerm. 41.*

M. Cato. Cum ſenectuti adſint multa probra, dicebat non eſſe addendum malitiæ dedecus, ſentiens, ſenectutem multis nominibus vulgo male audire: veluti cum audit, deformis, edentula, luſcioſa, imbecillis, obliuioſa, indocilis. Hæc ferre ſatis eſt, vt non accedat cri- men improbæ vitæ, quod omnibus quidem fœdum, ſed ſeni fœ- didiſſimum. Alii narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium vitæ contaminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. *Plut. in Ro. apoph.*

Fridericus Imp. Cum in vrbe quadam præfectum, ſenem admo- dum, & ætate iam imbecillem dediſſet, non defuerunt adoleſcentes, qui ſibi præfecturam loci committi peterent. Cum igitur ſenem a- mouendum dicerent, Fridericus dixiſſe fertur: Senem amicum oppi- do, non amico oppidum commendamus, ſentiens, dignum eſſe, vt ſenex iam à ciuibus ad mortem vſque foueretur. *Æn. Syl. lib. 4. de reb. geſt. Alphonſi.*

Chilon, Auſonius Chiloni hanc tribuit ſententiam: Optabilem eſſe ſenectutem iuuenilem, moleſtam vero iuuentutem ſenilem. Maxima malorum pars, ob quæ male audit ſenectus, à vitiis homi- num proficiſcitur: habet autem ex ſeſe nonnulla commoda, pluri- marum rerum vſum, ac memoriam, conſulendi facultatem, reue- rentiam & authoritatem. hæc ſi adſint commoda, adſintque incom- moda, ea ſenectus optabilior eſt multorum iuuentute, vitiis & iner- tia marcente. Videas autem in nonnullis iuuenibus ſenilem imbe- cillitatem, ſenilem ſomnolentiam, ſenilem ignauiam, ſenilem mo- roſitatem: horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam cum ſenecta ca- rent, ſenio tamen abundant. Auſoniani verſus ſic habent:

Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ:
Illa iuuentus gratior, quæ ſimilis ſenectæ.

Cleanthes ad quendam contumeliæ cauſa obiicientem ſenectu- tem: Et ego, inquit, abire cupio: verum vbi reputo me omni ex par- te ſanum, ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſum maneo. Si- gnificans, ſe quidem haudquaquam eſſe vitæ cupidum: verum ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppe- tunt ad vitæ munia. *Laert. li.7. c.2.*

Gorgias centeſimum ſeptimum agens annum, rogatus, quare tamdiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accu- ſem ſenectutem. *Cic. lib. de ſenectute.*

Sophocles, iam extremæ ſenectutis, à filiis accuſatus eſt demen- tiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam, quam proxime ſcripſerat, rogans, num ea videretur delirantis? Fertur & hoc dixiſſe: Si ſum Sophocles, non deliro: ſi deliro, non ſum So- phocles. Sentiens, in eruditis ac ſobriis animi vim non elangue-

ſcere,

icere, ſed reuigeſcere potius vſu & exercitatione. *Eraſ.Roter. lib. apoph.ex Cicerone.*

Cyrus apud Xenophontem moriens extremæ iam ſenectutis negabat,ſe vnquam ſenſiſſe ſenectutem factam imbecilliorem, quam fuiſſet adoleſcentia. Maxima pars incommodorum, ob quæ vulgo male audit ſenectus,ab intemperantia vitæ proficiſcitur. *Bruſ.lib. 6.c.7.*

M.Craſſo quum Parthi per legatos renuntiaſſent , vt ſuæ ætati conſulens a bello abſtineret , inſolenter reſpondit : In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis,legatorum vnus ſublata manu mediam palmam oſtendens:Prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ, quam tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas. *Plut.in Craſſ.*

Craſſo conflicturo cum Parthis, exta è manibus ciderunt, hoc cæteris vt inauſpicatum oſtentum interpretantibus,ac prælium diſſuadentibus;Huiuſmodi , inquit , incommoda multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. *Plutarchus.*

Conſidius, Cæſare conſulatum aſſequuto, adiuuantibus Pompeio & Craſſo, quum omnia pro libidine gererentur , ac pauci ſenatores in Curiam conueniſſent , Conſidius quidam natu prægrandis , idcirco non veniſſe ſenatores dicebat, quoniam illius arma militeſq; pertimeſcerent.Cui Cæſar: Quin tu, inquit,hoc quoq; reformidans domi te non contines? At Conſidius:Senectus , inquit, me facit intrepidum. Quum enim vitæ pauxillum ſuperſit,non eſt, cur magnopere ſim ſolicitus.*Eraſ.li.4.apoph.*

Pollio Romulus, qui centeſimum exceſſerat annum, Auguſto percontanti, qua tandem ratione illum corporis animique vigorem ſeruaſſet?Intus,inquit,mulſo,foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dediſſe liquores optimos , oleum, foris adhibendum corporis,vinum intus. Mel autem ob humidam calidamque vim,admodum ſenibus accommodum eſt. Nunc mel in totum à menſis ſubmouemus,& oleum corpori infundimus. *Eraſ. lib. 8. apoph.*

Iſocrates. Senectus, ait,adeo moroſa & querula eſt,& pro minimis rebus anxia , vt iam ſæpius meam ipſe naturam culpauerim quam aliorum nemo contempſit. *Eod.ſerm.*

Demonacti ſeni crura intumuerant,id videns quidam : Quid iſthuc,inquit,mali eſt, Demonax? Tum ille : Charon,inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens,ſenectutem morti viciniam.*Eraſ.lib.8.apoph.*

Alexis , cuidam videnti ipſum iam ſenio feſſum ægre lenteque incedere, ac roganti, quid ageret? Paulatim,inquit,morior:ſiue pedetentim morior : ſignificans , ſenes non viuere, ſed lente mori. *Stob ſerm.*115.

Ioſephus , Ptolomæo Oniam accuſanti : Veniam,inquit,quæſo præ ita:non enim te latet, ſenes, pueroſq; eandem mentem habere. *Bruſ.l.9.c.7.*

Chilon dicebat.honorem à iunioribus habendum ſenectuti : vt ipſi facti ſenes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt ſenum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem laſciuam à peccando; ita ſenes cauebant,ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio poſſent eſſe,vel ob turpitudinem pernitioſi : ſed inter omnes iuuenes, omneiq; ſenes ea eſſet reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. *Laert.lib.1. c.4.*

Anonymus quidam profectus Lacedæmonem , quum vidiſſet honorem quem iuniores præſtant ſenioribus:In ſola, inquit,Sparta expedit ſeneſcere. Paupertas onus eſt miſerum, & graue, vt ait Comicus : ſed in hac moleſtiarum maxima pars eſt, quod homines facit etiam ridiculos,vt ait Satyricus. Sic inter commoda, quæ fert ætas ingraueſcens, non minima pars eſt, quod ſenes fere contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta viſa eſt multis honeſtiſſimum virtutis domicilium.*Plut.in Lac.*

Anonymus Senex in Olympiis cupidus erat ſpectandi certaminis,quod agebatur.Sed quum nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe conferens,ludibrio erat,ac ſcommatis petebatur , quod nullus eum exciperet, vt vero peruenit ad Lacedæmonios, ibi non ſolum pueri omnes aſſurrexerunt, verum etiam viri multi ceſſerunt illi locum. Id factum quum cæteri Græci , quotquot aderant, plauſu comprobaſſent,patriumque morem ſupra modum collaudaſſent:ſenex

Concutiens canaſq; genas & tempora cana,
Ac fuſis lachrymis,

Heu miſeriam! inquit , vt omnes Græci norunt , quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli vtuntur Lacedæmonii.*Eraſ ex Plu.in Lac.*

Alexander , quum hyeme duceret exercitum, aſſidens igni recognoſcere prætereuntes copias cœpit , quumque videret ſenem quendam horrentem frigore,& ad ignem ſtantem , conſidere loco ſuo iuſſit, dicens : Si in Perſide natus eſſes , in regia ſella ſedere tibi capitale foret:in Macedonia nato,conceditur. *Eraſ.l.4.apoph ex Curtio*

Solon, Quum Piſiſtratus occuparet Rempubl. reſq; videretur ad manifeſtam ſpectare tyrannidem , neq; quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, Solon productis armis & ante ædes poſ… pit inclamare ciues : at vbi Piſiſtratus ad illum mitteret, … contarentur , qua re fretus hoc auderet, Senectute, inquit, … ſenectus reddit formidoloſiores : illi conciliauit audaciam … parum vitæ ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. *Ita Plut… in commentario: An ſenis ſit gerenda Reſpub. Diogenes Laer… aliquanto fuſius narrat libr.1. meminit & Cicero in Cato… iore.*

Ceſellius, cum triumuiris non obtemperaret, & multa li… Cęſaris temporib.loqueretur admonentibus amicis,vt ſib… Duæ, inquit,res ſunt, quæ ceteros reddunt formidoloſos … tem maximam ſuppeditant fiduciam, ſenectus & orbitas. … cito periturus eſt ,etiamſi nemo occidat. Et orbus nec h… curet,nec habet pro quibus timeat. Solet enim vltro in li… pagari.*Val.Max.lib.6.c.2.*

M.Caſtricius, Placentiæ magiſtratum gerens, Cn.Carbo… ſuli iubenti decretum fieri , quo ſibi obſides à Placentin… tur,non paruit , atque adeo minitanti dicentique , Mu… gladios:reſpondit,Et ego annos:Declarans,ſenectutis pa… tum,non metuere gladios.*Val.Max.l.6.c.2.*

❡ Similitvdines.

Olympiodori. Rationem tui habeto ante obitus diem, … ſc.tibi ſol obten brecat,& luna, & ſtellæ : huiuſcemodi … bræ vnicuique contingunt in extremo vitæ obitu. Tu … ſalutem tuam,priuſquam aquam terramq; ſoluaris. Corp… hoc noſtrum , quod veluti nubes quædam videtur anima … cumbere,ac ſuperpoſitum eſſe , defunctis nobis in ſimila… reſoluitur , aquam ſcilicet atque aerem : In ipſa etiam … domus,hoc eſt,animæ cuſtodes commouentur,& obliqu… nant,ac remittuntur, quæ prius rectæ ac inteniæ fuerant … res, quæ hoc loco vitia fortitudinis nuncupantur : dolen… conturbantur in ipſo formidabili à corpore noſtro exi… cuſtodes domus intelligi,corporis noſtri materiales o… biles, qui in mortis articulo contuendi vires extinguu… etiam molentes otioſi ſunt,hoc eſt,dentes ipſi ac molares … tos ori cibos moluntatque comminuunt:non quod p… ro pauci fiant , ſed quia ad paucitatem virtutis offi… Pupillæ quoque oculorum, quæ veluti per foramina qu… ſpiciunt, tenebris obducuntur, cum meatus omnes & … viæ, quibus vſi ſumus in vita, penitus occluduntur : … tunc homo tenui vocis ſilo ac infirmo loqui, & cum in … ſpirat, voce vix ægreq; per dentes reſonante. Prius itaque … hæc mortis incommoda comprehendant , cura, vt in o… pereriſq; virtutem. *in Eccl.c.12.*

Antiphanes: Vita noſtra perſimilis eſt vino,cum ſuper… aceſcit.*Apud Stob.ſerm.113.*

Plutarchi. Ibin, aiunt, vbi conſenuit,iamq; quod … expirauit,magis aromatice olere:ſic gloriam ſenum … conſilia ſedatiora.*in Moral.*

Vt gaudent, qui à furioſis dominis aufugerunt : Sic … bent ſenes qui ætatis beneficio libidine non inte…

Vt cantor ſenex nō omittit artem,nec abiicit lyram, … ſequitur harmonias , & vocis fugitat contentionem, … ptiorem : Sic in ſenectute non oportet a Republ.pro… ſed eligere negotia remiſſiora , quæ conueniunt ætati. … bus.

Nouella vitis copioſius gignit vinum , ſed vetuſt… plura loquuntur iuuenes,ſed vtiliora ſenes,*in Moral.*

Vt adoleſcentem, in quo ſenile eſt aliquid ; ſic ſenem … leſcentis probi eſt aliquid,laudamus.*ibi.*

Vt petulantia & libido magis eſt adoleſcentum, … nec tamen omnium adoleſcentum,ſed non proborum … lis ſtultitia, quæ deliratio appellari ſolet, ſenum eſt … nium.*ibid.*

Vt adoleſcentibus bona indole præditis ſapientes … tur,leuiorq; fit eorum ſenectus,qui a iuuentute colu… guntur:Sic adoleſcentes ſenum præceptis gaudent, qu… tum ſtudia ducuntur.*ibid.*

Seneca. Quemadmodum in naue,quæ ſentinam tra… aut alteri obſiſtitur, vbi plurimis locis laxari cœpit … curri non poteſt nauigio dehiſcenti : Ita in ſenili corp… nus imbecillitas ſuſtineri & fulciri poteſt, vbi tanqu… dificio omnis iuncta dilabitur: & cum alia excipitur, … tur,circumſpiciendum eſt,quomodo exeas.*Lib.2.epiſt.…*

Adiice illos,qui non aliter,quam quibus difficilius … ſant ſe,& hoc atque illo modo componunt, donec qu… dine inueniant,ſtatum vitæ ſuæ formando,ſubinde in … manent,in quo illos non mutandi,odium,ſed ſenectus … pigra deprehendit.*Apud Eraſ.*

Plinius. Vti ciconias nemo aduenire ſentit, ſed ad… mo diſcedere , ſed diſceſſiſſe, quod noctu clanculum … vtrumque : Ita Iuuentutem nemo intelligit diſcedere …

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſenectutem non ſentimus aduenire, ſed adueniſſe. *Lib*.10.

Philonis. Clanculum ipſa ſubrepit ſenectus, in quam quicquid habet infelicis & incurabilis mali natura. Et ni- protinus velut æs alienum reddat vitam, natura ipſa more inſtat, & exigit pignora: ab hoc viſum, auditum ab il- vtrumque. Quod ſi pertinacius reſtiterit, diſſoluit, mu- Nonnulli ad extremam quidem ætatem vigent, ſed tandem, iuxta prouerbium, conſeneſcunt. *In Tiliano, vel bene moriendi.*

Roterodam, Vt orbium diuerſus in contraria niſus motum temperat: Ita ſenum cunctatio iuuenum in Republ. feruo- præcipitantiam moderatur. *in Simil.*

currente flumine tantum habes, quantum hauris: ita ex an- pereuntibus nihil accipis, niſi quod in res duraturas collo- *in Simil.*

Pueros inſoleſcere abſente præceptore, eſt leuioris in- ſed iam iam ipſo imminente, argumentum contemptus idem Deus grauius punit deſipientem adhuc ſenectu- quam ſubnaſcentem iuuentutem. *in apoph*.70.

¶ Adagia.

die conſeneſcere. *οἱ δὲ ποθοῦντες ἐν ἤματι γηράσκουσι. Theoc.* *quos amor angit, in vna luce ſeneſcunt. Quadrabit in eos, odio, inuidia, ſimiline affectu laborantes, aut grauiore animi cura preſſi, ante tempus caneſcunt.*

emeri vita. Ἐφημέρου ζωή.

qui ſtatim moriuntur aut pereunt.

cani, *ſiue* Ergini canities. Ἐργίνου πολιαί.

quoq; dicitur præpropera. Sed feſtiuius iactabitur per ſenes iam canos, qui tamen iuuenes etiam dum haberi

ſeniculus. σεπτεῖον γερόντων.

de ſene viribus effœto.

ſenium accelerant. *Homer. Odyſſ. τ. αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.*

Quippe repente homines curisq; malisq; ſeneſcunt.

quadrabit. qui multis laboribus atq; malis exerciti, ante ſeneſcunt.

ſenecta.

Odyſſ. λ. dictum eſt de mortuis, id ad hominem ob longa- iam defectum viribus accommodare licebit, aut in eum ſeneſcatur animo.

Οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσι.

Nam iam non neruis carnes atq; oſſa cohærent.

ſenum prudentia.

quidem, attamen rerum peritiam non idoneis ad no- aliquod conficiendum, apte dicetur illud Homeri:

Καὶ πολλοὶ πρὶν ἐόντες ἀναγκαῖοι πολεμισταί.

¶ Exempla Biblica.

ſenectutis *exempla*: Abraham, Sara, *Gen*.18.11.& 24.1. Loth, 19. 26.1.& 35.29. Iacob, 44.20.& 48.10. Ioſuah, *Ioſ*.29.*v*.1.2. Ge- *Iud*.8.32. Senex in Gabaa, 19.16.& *c*. Noemi, *Ruth*.1.12. Eli, 1.*Sam* & 4.18. Samuel, 8.1.& 12.2. Iſai, 17.12. Berzellai, 2.*Sam*.19.*v*.31.32. 1.*Reg*.1.1.*Par*.23.1. Salomon, 1.*Reg*.11.4. Propheta quidam, 13. 15.23. Ioiada, 2.*Par* 24.15. Tobias ſenior, *Tob*.13.1. Iob, *Iob*. 42. Simon, 1.*Macch*.16.*v* 2.3. Zacharias, *Luc*.1.18 Paulus, *Philem*. Ioannes, 2.*Ioan*.*v*.1.& 3.*Ioan*.*v* 1.

¶ Hieroglyphica.

ſuperuacuum videtur, per *Canos* ſenectutem, locorum vbique catam, dicere: ſed illud commemoratione non iniucundum quo in hanc ſententiam oſtenta olim præmonſtrauere. *Gal-* quidem, cum is prouinciam Hiſpaniam Tarraconenſem in- ſacrificaret, intra ædem publicam accidit: vt puero è mini- terram tenenti, capillus repente toto capite caneſceret: quod mutationem ſignificare Aruſpices reſponderunt, ſucceſſu- iuueni ſenem: nam is Neroni alterum & 30. nato annum genario maior ſucceſſit. *Pier. Val l*.32 *p*.301.*C*.& 302.*D*.

Amygdali arboris hieroglyphicum in diuinis literis accipitur, quæ manifeſtum eſt ſenectutis indicium. Fertur ad ſententiam locus apud Salom ad calcem Eccleſiæ. *Florebit a- mygdalum, & pingueſcet locuſta, & diſſipabitur capparis, atq; hæc abunt, homine iam in domum æternitatis ſuæ profecturo*, hoc eſt apud Eucher. Caneſcet homo, tumebunt pedes, & concu- piſcentia frigeſcet. *Pier Val.l*.52.*p* 501.*C*.& 502.*D*.

Senſus.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOL.

Senſus Gr. αἴσθησις, ιος, ἡ, & αἰσθητός, οῦ, ὁ, ſenſibilis dicitur. Eſt autem ſenſus potentia paſſiua. *ſecund. B. Th*. 1. *part q* 79.*art*.3.

Senſus exteriores ſunt tantum quinque, ſecundum modus im- mutationis ab obiectis, ſcilicet viſus, auditus, olfactus, guſtus & ta- ctus. *ſecund. B.Th*.1.*part*.*q* 78.*art*.3.

Senſus interiores, *ſecund. Ariſt*. ſunt tantum quatuor, ſecundum quatuor modos operationum, ſcilicet ſenſus communis, imagina- tiua, æſtimatiua in aliis animalibus, ſibi cogitatiua in homine, & memoratiua, ſenſitiua: licet ſint quinque, *ſecund. Auicennam*, ſci- licet ſenſus communis, imaginatiua, phantaſia, æſtimatiua, & me- moratiua, ſenſitiua, *ſecund. eundem*, 1.*part*.*q* 78 *art*.4. De his ſenſi- bus tam interioribus, quam exterioribus, vide ſupe in arbore animæ. A ſenſu dicitur ſententia, de qua infra.

Senſibile proprium eſt, quod non contingit altero ſenſu ſentiri, & circa quod non contingit errare. *ſecund. Ariſt.l*.1.*de Anima*.

Senſualitas dicitur à ſenſu, eſt vis appetitiua ſenſitiuæ partis. *ſec. B.Th*.1.*part*.*q*.81.*art*.1.

Senſualitas proprie nominat potentiam appetitiuam tantum. Senſibilitas vero comprehendit omnes vires ſenſitiuas, ſcilicet ap- prehenſiuas & appetitiuas. *ſecund. eund*. 2.*ſent. diſt*.24.*q*.2.*art*.1.

¶ Loci Biblici.

Senſus carnis, pro humano iudicio, *Col*.2 18. ſenſus piorum qua- lis, 1.*Ioan*.5.20. ſenſum Chriſti tenet Paulus, 1.*Cor* 2.10. ſenſum Dei nemo nouit, *Rom* 11.34. non ſenſu at malitia pueri ſimus, 1. *Cor*.14. 20. in ſenſu abundet vnuſquiſque, *Rom*.14.5. ſenſuum humanorum imbecillitas, *Luc*.24.16.

¶ Sententiae Philosophicae.

Senſus quædam eſt commutatio: & nihil ſenſum habet, quod non ſit anima præditum. *Lib*.2.*de anim*.*c*.4.*T*.37.

Vbi ſenſus eſt, eum dolor & voluptas conſequuntur. *Lib*.2.*de a- nim*.*c*.2.*T*.21.& 3.*T*.27.

Duobus modis ſenſus dicitur: quorum vnus vis & facultas eſt: alter actio quædam. *Lib*.2.*de anim c*.5.*T*.53.

Senſu aliquid percipere, eſt aliquo modo affici ac pati. *Lib*.2. *de anim*.*c*.11.*T*.118.

Senſus eſt id, quod vim habet accipiendi, ſine materia formas & ſpecies rerum ſub ſenſum cadentium. *Lib*.2.*de anim*.*c*.12.*T*.121.

Omnes ſenſus in iis animantibus, quæ non imperfecta ſunt nec debilia, reperiuntur. *Lib.de anim*.*c*.2.*T*.151.

Senſus ſemper verus eſt eorum, quæ ſunt eius iudicii. *Lib*.3. *de anim*.*c*.3.*T*.152.

Senſus munere ſuo fungi nonpoteſt, poſtquam res, quæ vehe- menter ſenſum mouet, incidit. *Lib*.3.*de anim*.*c*.4.*T*.7.

Nullum corpus, quod locum de loco mutet, animo ſine ſenſu eſt præditum. *Lib*.3.*de anim*.*c*.12.*T*.62.

Senſu ipſo, animalis naturam à non animali diſtinguimus. *Lib.de ſenſ*.*c*.1.

Vno ſenſu duo res percipi non poſſunt, niſi inter ſe miſceantur. *Lib.de ſenſ*.*c*.7.

Senſu nec futura, nec præterita cognoſcimus: ſed modo præ- ſentia. *Lib.de Memor*.*c*.1.

Senſus prouenit à corde: & ſentire partes tantummodo poſſunt, quæ ſanguinem obtinent. Senſus etiam exquiſitiores per partes, quæ ſanguinem habent ſinceriorem, abſolui neceſſe eſt. *Lib*. 2. *de partib.anim*.*c*.10.

Quæ ante ſuas ſenſorias partes, productiores veluti aquæ ductus poſſident: hæc procul ſentire poſſunt. *Lib*.5.*de generat.animal*.*c*.2.

Sunt ſane ſenſus, qui plurimi habeantur, & ſupra quos nullum adeſſe alium generis ſui nouerimus, numero quinque: viſus, au- ditus, olfactus, guſtus, tactus. *Lib*.4.*de hiſt.anim*.*c*.8.

Quæ ſenſu percipiuntur, intereunt, mouenturq; omnia. *Lib*.β. 2.*Metaph*.*c*.4.*T*.12.

Solent manum iniectantibus fatis ſenſus hominum hebetari & obſcurari. *Am.Marcell.lib*.14.

Largitionis, prædæ, & priuati dulcedine commodi, ſenſus publi- corum malorum adimitur. *Liu.Decad*.1.*l*.1.

Sententia.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOL.

SEntentia, Græc. διάνοια, ας, ἡ, & διανοέω, animaduerto dicitur. Eſt autem ſententia determinata acceptio alterius partis contra- dictionis. *ſecund.B.Th*.3.*ſent.diſt*.23.*q*.2.*art*.2.

Sentire, vnde ſententia deducitur, proprie eſt ſenſu percipere, quod ad corpus duntaxat pertinet, vnde quinque corporis ſenſus ſunt appellati, de quibus ſupra. Interdum ſentire ponitur pro in- telligere. Nonnunquam iudicare. Hinc etiam ſententia deriuatur quæ & ſic definitur.

Sententia eſt iudicialis definitio, quæ controuerſiis finem impo- nit, pronunciatione competentis iudicis, condemnationem vel ab- ſolutionem continens. *ſecund Gofre*.

Sententia eſt appellatio iuris ad particulare factum. *ſecund. B. Thom*.1.*ſecund*.*q*.96.*art*.1.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN